

Ohranjanje jezikovne raznolikosti

Nataša Gliha Komac, Slovenski čas, julij 2019

Začetek julija sem se udeležila 63. plenarnega srečanja Odbora strokovnjakov za *Evropsko listino za regionalne ali manjšinske jezike* pri Svetu Evrope v Strasbourgu. Pomemben del štiridnevnega srečanja je bil razmislek o pomenu in vlogi ohranjanja jezikovne raznolikosti, pri čemer je bila posebna pozornost namenjena vprašanju manjšinskih ali regionalnih jezikov v državah podpisnicah. Poleg skrbnega pregleda, komentarjev in priprave priporočil o nadaljnjem urejanju javne rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov v 26 kantonalnih večjezične Švice, predavanju predstavnice Unesca o ogroženih jezikih ter predavanja o jezikovni situaciji in iskanju jezikovnopoličnih rešitev v Walesu in na Irskem, smo se soočili tudi z vprašanji regionalnih ali manjšinskih jezikov v sodobnih medijih. Posebej zanimiva je bila predstavitev drobne knjižice o vlogi izobraževalnih dejavnosti pri uzaveščanju prisotnosti regionalnih in manjšinskih jezikov ter pomenu njihovega razvijanja in ohranjanja nasploh. Tako kar zadeva njihovo simbolno in identifikacijsko vlogo kot tudi ohranjanje jezikovne raznolikosti kot pomembnega gradnika siceršnje evropske kulturne dediščine.

Publikacija *Evropska lista o regionalnih in manjšinskih jezikih: Dejavnosti v razredu* (2019) je nastala ob 20. obletnici začetka udejanjanja *Evropske listine*, edinstvenega dokumenta, namenjenega zaščiti in promociji regionalnih in manjšinskih jezikov v državah podpisnicah, sicer članicah Evropske unije, tudi Slovenije. Trenutno je pod okriljem Evropske listine 80 evropskih jezikov oz. več kot 200 jezikovnih skupnosti.

Knjižica je uporaben priročnik z osnovnimi informacijami o vlogi in pomenu Evropske listine ter s primeri (dobrih) praks, ki lahko pripomorejo k razvijanju zavesti o jezikovni raznolikosti in njenih prednostih med prebivalstvom Evrope, zlasti med mladimi. Publikacija je sestavljena iz treh delov: opredelitve jezikovne raznolikosti in predstavitve dokumenta, treh primerov držav podpisnic z različno upravno ureditvijo, Švice, Poljske in Španije, ter desetih različnih učnih dejavnosti na temo manjšinskih jezikov, ki jih je mogoče prilagoditi različnim šolskim sistemom in učnim okoliščinam. Izpostavljeni so naslovi, kot so: *Kaj je manjšinski jezik?*, *Jezikovni predsodki*, *Življenje znanih/uspešnih uporabnikov manjšinskih jezikov*, *Dan ali teden manjšinskih jezikov*, *Toponimija, jezikovna krajina ter oznake v manjšinskih jezikih*, *Objavljanje in mediji v manjšinskih jezikih*, *Novi uporabniki manjšinskih jezikov*, *Znakovni jeziki*. V posameznem tematskem sklopu so najprej predstavljena teoretična izhodišča in opis problematike, npr. soočenje z različnimi predsodki in stereotipi, ki spremljajo razprave o jezikovni različnosti. Sledi namen dejavnosti, v konkretnem primeru prepoznavanje predsodkov ter iskanje ustreznih argumentov, s katerimi se s predsodki soočimo in jih prerastemo, nato cilji, ki naj bi jih pri izvajanju dejavnosti učenci dosegli, npr. povečanje zavesti o jezikovni raznolikosti, sposobnost prepoznavanja predsodkov in usvajanje ter ponotranjenje smiselnih argumentov, ki vodijo k razumevanju jezikovne raznolikosti kot pozitivne vrednote in k spoštovanju jezikovne drugačnosti in različnosti. Pet konkretnih predsodkov o jeziku učenci v parih predebatirajo, preverijo v svoji bližnji in širši okolici ter skupaj pripravijo pregled izključevalnih in diskriminatornih stališč v odnosu do posameznih manjšinskih skupnosti ter razmislijo o možnih izhodiščih za pozitivno prevrednotenje odnosa do manjšinskih jezikov ter do njihovih uporabnikov. Obravnavo lahko zaključijo npr. z ogledom filma, krajšo predstavo ali objavo kratkega poročila v medijih. Knjižico sklene slovarček z izborom temeljnega izrazja, npr. *ogroženi jezik*, *manjšinski jezik*, *jezikovne pravice*, *jezikovna krajina*, *večinski jezik*, *večjezičnost* ipd. ter seznam uporabnih virov in literature, s katerim lahko radovedni bralec poteši svojo vedoželjnost ali si odstre nova obzorja.

Ob vrnitvi sem se lahko le soočila z aktualno stvarnostjo pozivov in odzivov o vlogi, moči, statusu in vitalnosti večinskega in uradnega slovenskega jezika v znanosti, visokem šolstvu in t. i. jezikovni

krajini v slovenski državi. Z vso neznosno samoumevnostjo vprašanj in odločitev, ki še kako določajo edinstvenost in bit slehernega jezikovnega uporabnika.